

HOTUBA YA MHESHIMIWA CHARLES MAKONGORO NYERERE MKUU WA MKOA WA RUKWA ALIYOITOA KWENYE KIKAO CHA BARAZA MAALUMU LA MADIWANI HALMASHAURI YA WILAYA YA SUMBAWANGA KUHUSU UTEKELEZAJI WA HOJA ZA UKAGUZI NA MAPENDEKEZO YA MDHIBITI NA MKAGUZI MKUU WA HESABU ZA SERIKALI KWA MWAKA 2022/2023 KILICHOFANYIKA KATIKA UKUMBI WA HALMASHAURI TAREHE 19 JUNI, 2024.

- *Katibu Tawala wa Mkoa,*
- *Mheshimiwa Mwenyekiti wa Halmashauri,*
- *Mh. Mwenyekiti wa CCM wa Wilaya,*
- *Mheshimiwa Mkuu wa Wilaya ya Sumbawanga,*
- *Waheshimiwa Madiwani,*
- *Kamati ya Usalama ya Wilaya,*
- *Mkaguzi Mkuu wa Nje wa Mkoa kutoka Ofisi ya Mdhibiti na Mkaguzi Mkuu wa Hesabu za Serikali,*
- *Wataalam kutoka Sekretarieti ya Mkoa,*
- *Katibu Tawala wa Wilaya ya Sumbawanga,*
- *Mkurugenzi wa Halmashauri,*
- *Wataalamu wa Halmashauri ya Wilaya ya Sumbawanga,*
- *Viongozi wa vyama Siasa,*
- *Wageni Waalikwa,*
- *Waandishi wa Habari,*
- *Mabibi na Mabwana.*

Nawasalimu kwa jina la Jamhuri ya Muungano wa Tanzania.....

Mheshimiwa Mwenyekiti, Awali ya yote napenda nitumie nafasi hii kumshukuru Mwenyezi Mungu mwingi wa rehema kwa kutujalia sisi sote kuwa na afya njema. Kwa namna ya pekee nimshukuru na kumpongeza **Mhe. Dkt. Samia Suluhu Hassan,** Rais wa Jamhuri ya Muungano wa Tanzania na Amiri Jeshi Mkuu kwa namna anavyoiongoza nchi yetu kwa

weledi mkubwa na kuitangaza nchi yetu Kimataifa. Kipekee namshukuru sana **Mhe. Dkt. Samia Suluhu Hassan** kwa kuendelea kuleta fedha nyingi kwenye miradi mbalimbali ya maendeleo ya Wananchi kwenye kwenye Halmashauri ya Wilaya ya Sumbawanga katika Sekta za Afya, Elimu, Miundombinu ya Barabara, na Maji.

Msheshimiwa Mwenyekiti, Halmashauri ya Wilaya ya Sumbawanga katika kipindi cha miaka **mitano** imekuwa ikipata Hati Inayoridhisha. Nitumie fursa hii kukupongeza wewe pamoja na Waheshimiwa Madiwani, Mkurugenzi pamoja na Wataalamu wote kwa kupata Hati Inayoridhisha kwa kipindi chote hicho. Naomba ushirikiano huu kati ya Waheshimiwa Madiwani pamoja na wataalamu uendeleo ili kuhakikisha kuwa mnaendelea kupata Hati Safi kwa mwaka huu na miaka ijayo.

Msheshimiwa Mwenyekiti, Naomba sasa nizungumzie uchambuzi wa taarifa ya Mdhibiti na Mkaguzi Mkuu wa Hesabu za Serikali (CAG) kwa mwaka wa fedha wa 2022/2023 hususani katika maeneo ya msisitizo kwa Halmashauri ya Wilaya ya Sumbawanga kama ifuatavyo:

Msheshimiwa Mwenyekiti, Katika Taarifa ya Mdhibiti na Mkaguzi Mkuu wa Hesabu za Serikali kwa mwaka 2022/2023 iliyotolewa April, 2024 ilionyesha kwamba Halmashauri ya Wilaya ya Sumbawanga ilikuwa na Hoja za miaka ya nyuma ambazo hazijafungwa **34** na Hoja za Mwaka huu (2022/23) ni **29** hivyo kufanya Jumla ya Hoja **63**. Pia Halmashauri ilikuwa na jumla ya maagizo kumi na mbili (12), imetekeleza maagizo manne (4) na kusalia maagizo **nane (8)** ya Kamati ya Kudumu ya Bunge ya Hesabu za Serikali za mitaa (LAAC) ambayo hayajatekelezwa hadi sasa. Natambua Katibu Tawala Mkoa kupitia barua na vikao mbalimbali amesisitiza juu ya kujibu Hoja hizi na kuzingatia Sheria, Kanuni na Miongozo katika utekelezaji wa shughuli za Serikali ili kuepuka kuzalisha hoja zisizo za msingi. Kupitia Kikao hiki nimtake Mkurugenzi na Wataalam wake kushirikiana na Mkaguzi Mkuu wa Nje kuhakiki Hoja hizi ili ziweze kufungwa. Na kuhakikisha kuwa **maagizo ya Kamati ya Kudumu ya Bunge ya Hesabu za Serikali za mitaa (LAAC) yanatekelezwa**

ipasavyo. Pamoja na Hoja hizi zipo Hoja ambazo ningependa kusesitiza hapa ambazo Halmashauri inatakiwa kuzifanyia kazi kwa haraka;

1. **Eneo la Ununuzi na Usimamizi wa Miradi**, katika taarifa ya CAG, imeonekana Halmashauri ya Wilaya ya Sumbawanga ina Udhaifu katika uzingatiaji wa Sheria ya Ununuzi wa umma ya mwaka 2011 kama ilivyorejewa mwaka 2016 pamoja na Kanuni zake za mwaka 2013 na 2016 pamoja na usimamizi wa Mikataba. Eneo hili ndilo lenye Hoja nyingi kuliko maeneo mengine na limekuwa na athari kubwa katika utekelezaji wa miradi, na kwa tathmini yangu mapungufu mengi katika miradi yanatokana na eneo hili la manunuzi hivyo Halmashauri inapaswa kutilia mkazo katika eneo hili la mfumo wa ununuzi na kukiimarisha Kitengo cha Ununuzi kuhakikisha kinatekeleza majukumu yake kwa kuzingatia Sheria, Taratibu na Kanuni za Ununuzi ili kuepusha Hoja. Baadhi ya Hoja katika eneo la Ununuzi zilizobainishwa katika Taarifa ya CAG ni pamoja na: -

- a) Kuwepo kwa Miradi ambayo haijakamilika yenye thamani ya **Shilingi 1,123,422,828**
- b) Kuwepo kwa mapungufu katika usimamizi wa Miradi inayotekelezwa kwa fedha za mapato ya ndani yenye thamani ya **Shilingi 218,750,000**
- c) Malipo ambayo hayakuthibitishwa kwenye utekelezaji wa Shughuli mbalimbali kwenye Mradi wa Jengo la Utawala **Shilingi 62,700,000**
- d) Mapungufu mbalimbali katika utekelezaji wa Mkataba wa ujenzi wa Majengo mbalimbali kwenye Hosptali ya Halmashauri Mtowisa kiasi cha **Shilingi 767,280,407**
- e) Mapungufu katika malipo ya awali kwenye Ununuzi wa Samani za Jengo la Utawala **Shilingi 313,390,000**
- f) Matangazo ya Zabuni na Manunuzi mbalimbali ambayo hayakutumia mfumo wa Manunuzi **Shilingi 279,840,407**
- g) Malipo yaliyofanyika kwa kazi ambazo hazikupimwa **Shilingi 1,485,723,050**

h) Kuendelea kuingia na kutumika kwenye mfumo wa MUSE neno la siri (password) la mtumishi aliyekuwa Kitengo cha Ununuzi Ndugu Mainess T. Kiliswa ambaye alihamishiwa Halmashauri ya Wilaya ya Chato tangu mwaka wa fedha 2021/2022.

Ni Dhahiri eneo hili linaitia dosari Halmashauri na kuendelea kufifisha juhudi za Serikali katika kukamilisha Miradi kwa thamani ya Fedha inayotolewa. Nimtake Mkurugenzi kuchukua hatua stahiki kurekebisha kasoro zote zilizojitokeza na kuhakikisha kuwa kitengo kinafanya kazi kwa kuzingatia Sheria na Taratibu za Manunuzi na kuwachukulia hatua watumishi wote waliosababisha hoja hizi za manunuzi.

2. Kuhusu Usimamizi wa Ukusanyaji wa Mapato ya Ndani, Mkaguzi amebainisha maeneo ambayo Halmashauri haifanyi vizuri katika Ukusanyaji wa mapato ikiwemo kutokusanya mapato kutoka kwenye majengo ya Halmashauri **shilingi 8,265,000.00**, nikutake Mkurugenzi kuweka mikakati ya kuhakikisha Halmashauri inakusanya mapato kikamilifu lakini pia kuhakikisha fedha zote zinazokusanywa zinawasilishwa Benki kwa wakati kama Sheria za Fedha zinavyoagiza. Natambua Katibu Tawala Mkoa amekwishatoa maelekezo ya marufuku ya kutumia fedha mbichi kupitia barua yake ya **tarehe 02 Mei, 2024**, nami **nasisitiza ni marufuku kutumia fedha mbichi na wote waliohusika wachukuliwe hatua stahiki za kinidhamu na kisheria. Aidha Halmashauri iandae Mkakati wa kuongeza Makusanyo na kuuwasilisha kwa Katibu Tawala Mkoa.**
3. Taarifa ya Mdhibiti na Mkaguzi Mkuu wa Hesabu za Serikali imebainisha madeni ambayo Halmashauri inadaiwa ikiwemo Madeni ya Watumishi, Mfuko wa Hifadhi ya Jamii (PSSSF) shilingi **62,796,558** na Madeni ya Wazabuni na Watoa Huduma. Madeni haya yanaleta malalamiko na kuchafua taswira ya Halmashauri na Mkoa kwa ujumla. Nikuagize Mkurugenzi kuhakikisha unaweka mkakati wa kulipa madeni hayo.

4. Serikali imeendelea kufanya maboresho ya Mifumo mbalimbali ikiwemo mfumo wa kukusanyia mapato (TAUSI), Mfumo wa kusimamia mali za Serikali (GAMIS) pamoja na mifumo mingine ya fedha na utawala, Mkaguzi amebainisha mapungufu mbalimbali katika matumizi ya mifumo hiyo. Nikuagize Mkurugenzi kwa kushirikiana na Wataalam kuhakikisha kasoro zote zilizobainishwa na Mdhibiti na Mkaguzi Mkuu wa Hesabu za Serikali zinarekebishwa na mifumo hiyo inatumika kikamilifu.
5. Malipo kiasi cha **shilingi 164,479,998.00** yaliyofanyika kutoka akaunti ya Amana kwa shughuli ambazo hazihusiani na makusudi ya kutolewa kwa fedha hizo. Nikuagize Mkurugenzi fedha hizo zirudishwe akaunti ya Amana kufanya shughuli zilizokusudiwa na kuzingatia Kanuni ya 132 ya Kanuni za usimamizi wa fedha za mwaka 2004 na maelekezo yaliyomo katika barua Kumb.Na.325/387/02/61 ya tarehe 05 Septemba, 2023 kuhusu matumizi ya akaunti ya amana kwa serikali za Mitaa yaliyotolewa na Katibu Mkuu TAMISEMI.
6. Kuhusu malipo ya kiasi cha **shilingi 108,101,700** yaliyolipwa kwa njia ya fedha taslimu badala ya wahusika kulipwa kupitia benki, naelekeza utaratibu huu usijirudie tena kwani unaigharimu Halmashauri kulipa gharama za walinzi na gharama nyinginezo lakini pia ni kinyume na **Mwongozo wa Masuala ya Uhasibu katika Menejimenti ya Serikali za Mitaa wa mwaka 2019 (Local Authorities Accounting Manual 2019)**;
7. Mapungufu katika upelekaji wa asilimia 40 ya Mapato ya Ndani kwenye Miradi ya Maendeleo ambapo CAG katika Taarifa yake amebaini kuwa Halmashauri ya Sumbawanga haikupeleka kiasi cha **Shilingi 274,255,734** cha Mapato ya Ndani kwenye Miradi ya Maendeleo. Nikuagize Mkurugenzi kuhakikisha kuwa Matumizi yote yanayofanyika yanazingatia sheria ya Bajeti Na.11 ya mwaka 2015 na miongozo ya bajeti iliyowekwa na siyo vinginevyo.

Mheshimiwa Mwenyekiti,

Pamoja na maelekezo niliyoyatoa wakati wa uchambuzi wa hoja za Mdhibiti na Mkaguzi Mkuu wa hesabu za Serikali naomba nitoe maelekezo ya jumla kwa Halmashauri yako ili kupunguza na kuepuka Hoja za Ukaguzi kama ifuatavyo: -

- i. Nasisitiza hatua stahiki za kinidhamu na kiutumishi zichukuliwe kwa watumishi wote ambao wameonekana kusababisha hoja kutokana na uzembe bila kumuonea mtu kwa kufuata taratibu na Kanuni za utumishi wa umma za mwaka 2022, taarifa hii iwasilishwe Ofisi ya Mkuu wa Mkoa kabla ya Tarehe 26 Juni, 2024.
- ii. Kutoa ushirikiano kwa Wakaguzi wa Nje pindi wanapofanya Ukaguzi badala ya kusubiri Hoja za Ukaguzi na Wakuu wa Idara na Vitengo husika wakatoe maelezo au ufafanuzi kwa wakaguzi badala ya kuwatumia Wasaidizi. Hii itasaidia baadhi ya Hoja kuisha wakati wa Ukaguzi ukiendelea.
- iii. Kuimarisha mifumo ya Udhibiti wa ndani (Internal control systems), kuimarisha Kitengo cha Ukaguzi wa Ndani, na utendaji kazi wa Kamati ya Ukaguzi (Audit committee).
- iv. Halmashauri iimarishe usimamizi wa manunuzi kwa kuhakikisha Sheria na Taratibu za manunuzi zinafuatwa kikamilifu. Na kwa sasa Sheria mpya ya ununuzi wa umma ya mwaka 2023 na kanuni zake za mwaka 2024 zimeanza kutumika tarehe 17 Juni, 2024. Hivyo kwa miradi itakayotekelezwa kwa njia ya "Force account" hakikisheni kabla ya ununuzi kufanyika katika miradi ya maendeleo kuwepo kwa mchanganuo wa gharama (schedule of requirements/materials) ili kutoruhusu ununuzi holela wa vifaa au zaidi ya mahitaji.
- v. Kuimarisha na kusimamia matumizi ya mifumo mbalimbali ikiwemo mfumo wa manunuzi ya umma (NeST), Mfumo wa kukusanyia Mapato (TAUSI), Mifumo ya Malipo (MUSE na FFARS).
- vi. Utekelezaji wa maelekezo haya pamoja na kuwasilisha mpango wa utekelezaji wa Hoja uwasilishwe Ofisi kwangu kabla ya tarehe 26 Juni

2024 ili taarifa hizi ziunganishwe na kutumwa TAMISEMI kabla tarehe 30 Juni 2024.

Mheshimiwa Mwenyekiti, Mwisho, Napenda kukushukuru tena wewe pamoja na Waheshimiwa Madiwani na timu ya Menejimenti ya Halmashauri kwa kunialika kuhudhuria kwenye kikao hiki muhimu. Aidha zoezi la uandikishaji wa wapiga kura kwa ajili ya uchaguzi Mkuu wa mwaka 2025 nawasihi Waheshimiwa Madiwani hamasisheni Wananchi kujitokeza kwa wingi ili mwakani watumie haki yao ya Kidemokrasia. Nawakumbusha pia kuwa mwaka huu 2024 kutakuwa na uchaguzi wa Serikali za Mitaa. Nawaomba tuwahamasishe wananchi kujitokeza kuchagua viongozi wao muda utakapo fika.

Mungu Ibariki Tanzania,
Mungu Bariki Mkoa wetu wa Rukwa,
Mungu Bariki Halmashauri ya Wilaya ya Sumbawanga,
Asanteni sana kwa Kunisikiliza.

Mhe. Charles Makongoro Nyerere

MKUU WA MKOA RUKWA